

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 732 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayeva X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda

Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqulova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari.....	110
<i>Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz</i>	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	113
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
<i>Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajon Xamidbek qizi</i>	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
<i>Quronova Ismigul Xolmurod qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	126
<i>Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi</i>	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
<i>Sanayeva Surayyo Bobonazarovna</i>	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	139
<i>Shukurova Sevara Ilhomovna</i>	
Improving High Jump Techniques	143
<i>Tajimbetov Anvar Tengelbayevich</i>	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari.....	146
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников.....	149
<i>Ахмаджонова Нозима Нодиржон қизи</i>	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
<i>Омонуллаева Дилофуза Асадулла қизи</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari.....	157
<i>Abduvaxobova Nodira</i>	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari.....	160
<i>Ismailova Nozima Umaraliyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnni tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati.....	164
<i>Utanbayeva Dildora Abdixadirovna</i>	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
<i>Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li</i>	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
<i>To'raqulov Akbar Rustam o'g'li</i>	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
<i>Temirova Muyassar Abdulkarim qizi</i>	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
<i>Raximova Surayyo Otabek qizi</i>	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash.....	183
<i>Biysenov Temirbek Taumuratovich</i>	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati.....	188
<i>Choriyeva Surayyo Choriyevna</i>	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education.....	192
<i>Davidova Sayyora Sirojiddin kizi</i>	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari.....	196
<i>Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna</i>	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish.....	201
<i>G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich</i>	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati.....	206
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
<i>Mannanova Nargiza Xaydarovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari .....215 Masharipova Kumushoy Amin qizi
	The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students.....218 Mavlonova Dildora Shukhrat kizi
	Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish .....222 N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova
	Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...226 Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich
	The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture .....230 Rajabova Shaxlo Shodmonovna
	Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati .....234 Ramazonova Salomat Saidovna
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash .....238 Saidova Gulruh Halim qizi
	O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida).....242 Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna
	Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников .....246 Истамова Нигора Азимжановна
	Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari .....249 Xakimova Dildora Mashrabjonovna
	Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов .....253 Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна
	Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida .....257 Rashidova Gulnoza G'ulomovna
	Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati .....261 Xaydarov Sulaymon Amirqulovich
	Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar.....265 Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li
	Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari .....268 Abduraximov Asror Sultonali o'g'li
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari.....271 Adizova Nilufar Quvondiq qizi
	Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati .....274 Alimov Asadulla Urokbayevich
	Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri .....278 Alimova Umida Jumaboy qizi
	Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....282 Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna
	Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi.....286 Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna
	Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish .....289 Islomova Xafiza Azamatovna
	Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish.....293 Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi
	Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri.....298 Kozimova Nargiza Istam qizi
	Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili ....303 Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna
	Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv .....309 Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abdurahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari.....	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Oдинаjon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi.....	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri.....	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvalovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish.....	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati.....	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun.....	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi.....	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'analarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	
Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-sahih" asari talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish omili sifatida	356
Abduhalimova Nigora	
O'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda AKT vositalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	359
Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi	
Коммуникативная компетентность и культура общения преподавателей начальных классов	364
Арысланбаева Анора Бердаховна	
Проблемы методической подготовки учителей в развитие дискурсивной компетенции по РКИ у учащихся уровня В1 средних общеобразовательных школ Узбекистана	366
Набиева Зарнигор Муминжон кизи	
"Tarbiya" darslari orqali o'quvchilarda huquqiy savodxonlikni rivojlantirish.....	369
Atamuradov Xasan Yuldoshevich	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv ta'limga tayyorgarligi: pedagogik va psixologik asoslari	374
Baxromova Guljamol Dilshodjon qizi	
Tajriba metodlari orqali maktab o'quvchilarida tabiat hodisalarini bashorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish.....	378
Baxtiyor Imanov, Begali Xoliqnazarov	
Bo'lajak pedagoglarning tashkillashtiruvchi-boshqaruvchilik kompetentligini shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari.....	384
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Integrativ yondashuv asosida biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish metodikasi.....	387
Jumanov Muratbay Arepbaevich, Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Darslarni tashkil qilishda 4K modelini qo'llash imkoniyatlari.....	393
Kadirov Tulkin Baxridinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga tasviriy faoliyatning noodatiy usullarini o'rgatish metodikasi.....	397
Maxmudova Nasiba Nurmuxammetovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlik tushunchasini ilmiy-pedagogik asoslash masalalari.....	406
Mirzaliyeva Gulhayo Abdulazizovna	

So'rovga asoslangan ta'lim texnologiyasining bosqichlari va qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish	410
Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Ochilova Mehrubon Suratovna	
Dermatovenerologiya fanini CASC (Critisize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli orqali o'qitish va uning talabalar klinik kompetentligini oshirishdagi o'rni	415
Po'latov Boburbek Ta'lat o'g'li	
Sport faoliyatida stress holatini tadqiq etishning nazariy asoslari.....	419
Ruzmatova Nigina Shotilla qizi	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kreativlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	422
Uchqunova Adiba Roziq qizi	
7-sinf adabiyot darslarida nutqni rivojlantiruvchi o'quv topshiriqlari tahlili.....	427
Umurova Farangiz Askarboy qizi	
O'zbek tilida fe'l birikmalarining pragmatik funksiyalari va ularning ingliz tili bilan qiyosi	430
Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	433
Zayniddinova Mahzuna Baxtiyorovna	
Фольклор и время: формирование речевых навыков у детей начальной школы	439
Ниязова Хилола	
Xalq o'yinlari – jismoniy va ma'naviy tafakkur omili	443
Turg'unoy Ahmadjonovna Egamberdiyeva, Ergashoy Valijonova Salimjon qizi	
Использование проектной деятельности для формирования языковой компетенции	446
Чаршамова Мехрийбан Уразбаевна	
Farzandlarni kelajak kasblariga tayyorlash.....	449
Hamroyeva Komila Axmatovna	
Talabalar analitik kompetentligini analitik-diaagnostik pedagogik metodlar orqali takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	455
Batirov Kamoliddin Zuhriddinovich	
Universal ta'limiy faoliyatlar: shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlar	458
Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li	
Kasbiy motivatsiya – bo'lajak o'qituvchilarning raqobatbardoshligini shakllantirish omili	461
Melikova Elnora Shuxratovna	
Shaxsning kompetentligi va uni shakllantirish omillari.....	465
Usmonova Dilobat Elmurodovna	
"Nutq o'stirish metodikasi" fanining didaktik asoslarini takomillashtirish.....	469
Davlatova Ra'no Haydarovna	
Межэтническое взаимодействие в культурных координатах Востока и Запада: нормы, ценности, модели поведения.....	473
Айдарова Диана Смутуллаевна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni	481
Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna	
Tibbiyot ta'limida talabalarning kommunikativ va tashkiliy kompetensiyalarini rivojlantirishning integrativ yondashuvi va baholash mexanizmlari	484
Abduraimov Abbosbek Odiljon o'g'li	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishda virtual reallikdan foydalanishning innovatsion tizimi.....	488
Alimova Maftuna Ravshanbek qizi	
Mustaqil O'zbekiston sharoitida rezerv va zahiradagi ofitserlar tayyorlash tizimining dolzarbligi.....	491
Aliyurov Alijon Bo'rievich, Teshaboyev To'liqinboy Yoqubovich	
Ekologik barqarorlikka erishishda ekologik ta'lim va tarbiyaning ahamiyati hamda O'zbekiston ta'lim tizimidagi holati.....	496
Bahodirjon Omonov	
Ona va bola o'rtasidagi psixologik munosabatlar tizimida nevrotik holatlarning shakllanishi	500
Bekmirov Tolib Rashidovich	
Effectiveness of Forming a Tolerant Thinking in Future Social Work Specialists	504
Ergashev Ikhtiyor Bakhtiyor ugli	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi professor-o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	507
Fazlidjanova Nilufar Xikmatovna	

Indicators and Diagnostic Approaches for Dyslexia in Primary School Students.....	510
<i>Gaziyeva Saida Turgunovna</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarda diqqat va xotirani rivojlantirish metodlari	514
<i>Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz</i>	
Ona tili darslarida esse yozish orqali kreativ fikrlashni shakllantirishning samarali metod va usullari.....	517
<i>Kabulov Inamjan Sharipbayevich</i>	
O'quvchi yoshlarning hayotiy maqsadlarini shakllantirish bo'yicha yondashuvlar	521
<i>Karimova Saida O'ktamovna</i>	
O'quvchilar ovozini rivojlantirishda qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirishning ahamiyati	526
<i>Karshiyeva Diyora Abdusakim qizi</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning dasturchilar tayyorlashdagi o'rni.....	532
<i>Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li</i>	
Zamonaviy asarlar tanlashning pedagogik va didaktik asoslari.....	535
<i>Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining elektron didaktik ta'minotini rivojlantirish metodikasi	541
<i>Narbayev Farrux Sharafbayevich</i>	
Mentorlik asosida yoshlarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvi yuzasidan olib borilgan tadqiqotlar tahlili.....	548
<i>Nazarova Nigora Ravshanovna</i>	
Zamonaviy baholash texnologiyalarining o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri	551
<i>Norova Nilufar Norbo'ta qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetensiyalarini rivojlantirishning elektron metodikasi.....	555
<i>Olimov Bahriddin Jalol o'g'li</i>	
Tanqidiy fikrlash va 4K kompetensiyalarining pedagogik-psixologik mohiyati	560
<i>Qizlarxon Azizova</i>	
Ona tilida so'z turkumlari va ularni ajratish tamoyillari.....	565
<i>Shadmankulova Dilyarom Xalikovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish.....	569
<i>Shodiyeva Dilnoza Qodirovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativlik kompetentligini rivojlantirishni o'rganish – pedagogik muammo sifatida	572
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Abdurahmon qizi</i>	
Inklyuziv ta'limda o'qituvchilarning roli va tayyorgarligi.....	576
<i>Xasanova Iroda Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida kompozitsiyaga oid kompetensiyalarini rivojlanirish	580
<i>Xasanova Munisa Ziyodillo qizi</i>	
Влияние природы, количества, дисперсности и технологии введения наполнителя на свойства композиционных материалов	584
<i>Алимбаев Айбек Байрамович</i>	
STEM ta'limi va sun'iy intellekt: Qoraqalpog'iston maktablari uchun integratsiya hamda amaliy bo'lim	586
<i>Jumamuratov Perdebay Tileubayevich</i>	
Интерактивный метод как средство активизации всех учащихся на уроках родного языка	589
<i>Тажбенова Дина Куанышовна</i>	
Эффективность цифровых технологий в системе образования Узбекистана.....	591
<i>Усмонова Фируза Муродовна</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi ...	595
<i>Yo'ldosheva Mohidil Sobirjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyasini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishning pedagogik zarurati	599
<i>Qurbonova Muxayyo Oltiboyevna</i>	
Mahmudxo'ja Behbudiy merosi, jadid maktablarining g'oyaviy asoslari va ta'limdagi modernizatsiya yo'nalishlari	602
<i>Mirzoyeva Nigora Shavkatjonovna, Abdisamatov Ozodbek</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini takomillashtirish metodlari.....	605
<i>Nishonova Ra'noxon Abdullojon qizi</i>	
Borrowed Proper Nouns in English and Uzbek: a Comparative Analysis.....	608
<i>Amirqulova Feruza Abdurashidovna</i>	

Ingliz tilini o'qitishda autentik videolarning amaliy samaradorligi.....	613
Dusmurodova Iroda Quvonovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari samaradorligini ta'minlashda direktor va pedagog xodimlarning hamkorlikdagi faoliyati.....	616
Olimjonova Odina Hasanxon qizi	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilish muammolari va ularni hal qilish yo'llari.....	620
Dilafuz Norboyeva	
"Kommunikativ kompetensiya" tushunchasining xorijiy va milliy manbalarda talqini: qiyosiy tahlil.....	624
G'ulomova Begoyim Elmurod qizi	
Ijtimoiy tarmoqlardagi jinsiy jinoyatlarning psixologiyistik tomonlari	627
Rahimqulova Lobar Hamro qizi	
К вопросу обучения местоимению в корейском языке	631
Muxiddinova Mалика Батировна	
The Importance and its Development Models of Critical Thinking	634
Khasanova Shokhista Mirzaakhmad kizi	
Gipertoniya kasalligining rivojlanishida sotsio-emotsional intellektning ta'siri	639
Alimirzayev Nodirbek Avazbek o'g'li	
Integratsiyalashgan va interaktiv yondashuvlar orqali o'qish tushunishini o'rgatish.....	643
Aliqulova Mohinur	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida direktorlarning shaxsiy kasbiy fazilatlarini shakllantirish.....	647
Choriyeva Durdona Anvarovna, Ravshanova Noila	
Didactic Potential of Innovative Methods in Teaching Biophysics Module	652
Choriyeva Mahfuza Sadriddinovna	
Notiqlik mahoratini rivojlantirishning tarixiy pedagogik ildizlari	657
Ismoilov Usmonjon Baxramjon o'g'li	
Kartografiya darslarini zamonaviy ta'lim texnologiyalari bilan boyitish yo'llari.....	660
Jololdinov Asror Toshmurovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining kichik guruh tarbiyalanuvchilariga yo'l harakati turlari bo'yicha xavfsizlik talablarini o'rgatish.....	664
Jumayev Yunus Rashidovich	
Texnika yo'nalishidagi talabalarini ingliz tilini multimedia asosida o'qitishda o'quv modullarini loyihalash...	670
Maxmudova Shaxnozaxon Odiljon qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish jarayonida tanqidiy fikrlashga o'rgatish	674
Mirzayev Akramjon O'ktamjonovich, Sobirova Munavvarxon Qaxramonjonovna	
Tajovvuz emotsiyasini tafsiflovchi fe'llar	677
Normaxmatova Feruza Ruziboyevna	
O'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanish usullari	681
Otegenov Berdibay Menglibaevich	
Texnika yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari asosida rivojlantirish muammolari	684
Pozilova Shaxnoza Xaydaraliyevna, Xolmirzayeva Gulchehra Tulanovna	
Faoliyatli yondashuvning nazariy asoslari: talabalar nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda zamonaviy metodologik tamoyillar.....	689
Qurbonova Gulmira Alisher qizi	
Maktab o'quvchilarida xalqaro baholash dastur talablari asosida hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy asoslari	693
Radjapov Ruslanbek Sarsenovich	
Raqamli ta'lim texnologiyalari yordamida bo'lajak fizika o'qituvchilarining ijodiy-intellektual kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi.....	697
Shoyzakova Hilola Yusuf qizi	
Talabalar ehtiyojlari va qobiliyatlari asosida oliy ta'limda differensial yondashuvni amalga oshirish strategiyalari	701
Sultonova Farangiz Alisherovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviyatini oshirishda kitobxonlikni keng targ'ib qilish	706
Usmanova Maxfuza	
Talabalarda axloqiy qadriyatlarni singdirishning pedagogik asoslari	709
Xolov Olimjon Chorshamiyevich	

Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashda tafakkurni rivojlantiruvchi o'yinlardan foydalanish metodikasi.....	712
Ziyomiddinova Nilufar Avazbekovna	
Влияние социальных сетей на формирование мировоззрения учащихся младшего подросткового возраста.....	716
Ибрагимова З. И.	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy rivojlantirish metodikasi	720
Axmedov Juraboy Raxmonberdiyevich	
Oliy ta'lim talabalarida ma'naviy-axloqiy madaniyat samaradorligini oshirishda jadid pedagogik merosining o'рни	725
Raxmatova Dilbar Anvar qizi	

TEXNIKA YO'NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI AVTOMATLASHTIRILGAN LOYIHALASH TIZIMLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI

[Pozilova Shaxnoza Xaydaraliyevna](#)

Muhammad Al-Xorazmiy nomidagi
Toshkent axborot texnologiyalari universiteti dotsenti,

[Xolmirzayeva Gulchehra Tulanovna](#)

Zahiriddin Muhammad Bobur nomidagi
Andijon davlat universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada texnika yo'nalishida ta'lim olayotgan talabalar uchun kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish va rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari, xususan Siemens NX dasturining o'quv jarayonidagi o'rni va afzalliklari yoritilgan. Shuningdek, talabalarda nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan uyg'unlashtirish, xalqaro standartlarga mos tayyorlash hamda innovatsion yondashuvni shakllantirishning muhim jihatlari ko'rib chiqilgan. Maqolada mavjud muammolar ham tahlil qilinib, ularni bartaraf etish bo'yicha taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy kompetensiya, avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari, Siemens NX, texnik ta'lim, innovatsion texnologiyalar.

Abstract: This article analyzes the issues of forming and developing professional competencies among students in technical fields. The role and advantages of computer-aided design systems, particularly Siemens NX software, in the educational process are highlighted. Furthermore, the paper discusses key aspects of integrating theoretical knowledge with practical skills, preparing students in line with international standards, and fostering an innovative approach. Existing problems are also examined, and practical recommendations for their solution are provided.

Key words: professional competence, computer-aided design systems, Siemens NX, technical education, innovative technologies.

Аннотация: В данной статье рассмотрены вопросы формирования и развития профессиональных компетенций у студентов технических направлений. Освещена роль и преимущества систем автоматизированного проектирования, в частности программного обеспечения Siemens NX, в учебном процессе. Кроме того, анализируются важные аспекты интеграции теоретических знаний с практическими навыками, подготовки студентов в соответствии с международными стандартами и формирования инновационного подхода. В статье также рассмотрены существующие проблемы и предложены рекомендации по их устранению.

Ключевые слова: профессиональная компетенция, автоматизированные системы проектирования, Siemens NX, техническое образование, инновационные технологии.

KIRISH

Dunyo hamjamiyatida raqamli texnologiyalar hamda robototexnika rivojlanib borar ekan, ushbu texnologiyalarni boshqarish, ularga texnik va dasturiy xizmat ko'rsata oladigan, o'z kasbining yetuk mutaxassislarini tayyorlash oliy ta'lim tizimi oldida turgan muhim va dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Bozor iqtisodiyoti esa nafaqat nazariy bilimlarga, balki amaliy ko'nikma va kasbiy kompetensiyalari shakllangan mutaxassislarga ham talabni oshirmoqda. Ushbu jarayonlarni avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlaridan foydalangan holda tashkil etishning ahamiyati va natijasi ta'lim jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Agar shaxsda o'z sohasi bo'yicha nazariy bilim, amaliy ko'nikma va malakalar, shuningdek ularni ishlab chiqarish jarayonlari hamda real hayotda qo'llay olish qobiliyati mavjud bo'lsa, demak, ushbu shaxs kasbiy kompetensiyaga ega hisoblanadi. Texnik yo'nalishda bu tushuncha yanada kengroq bo'lib, muhandislik hisoblari, loyihalash, texnologik jarayonlarni tahlil qilish, innovatsion yechimlarni taklif qilish va simulyatsiya jarayonlarini boshqarish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Tushunchalar ko'payib, tobora kengayib borgani sari ularni amaliyotda qo'llash ham murakkablashib boradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Texnika ta'limida kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish masalasi bugungi kunda ta'lim tizimining dolzarb yo'nalishlaridan biri sanaladi. Zamonaviy ishlab chiqarish jarayonlarining murakkablashuvi, raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan tizimlarning keng joriy etilishi talabalardan nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni egallashni ham talab qilmoqda.

Mazkur jarayonda avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari (ALAT), xususan Siemens NX, AutoCAD, SolidWorks kabi dasturlar muhim o'rin tutadi. Ular talabalarining muhandislik fikrlash doirasini kengaytiradi, texnologik jarayonlarni modellashtirish, loyihalash hamda simulyatsiya qilish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, talabalarda xalqaro standartlarga mos professional tayyorgarlikni shakllantirishga xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida ham ta'lim jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish zaruriyati ta'kidlangan. Mahalliy olimlardan Xudoyqulov X.J. va Xolov O.Ch. asarlarida kasbiy ta'limda tarbiyaviy va metodik yondashuvlar, talabalarda ijodiy tafakkurni shakllantirish zarurligi ko'rsatib o'tiladi.

Xorijiy manbalar tahliliga ko'ra, J. Deweyning "Democracy and Education" asarida ta'limning amaliyot bilan uzviy bog'lanishi demokratik jamiyat rivojida muhim omil sifatida yoritilgan. Maslowning motivatsiya nazariyasi esa talabalarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish jarayonida ichki ehtiyoj va shaxsiy rivojlanishning ahamiyatini ko'rsatib beradi. UNESCOning "Guidelines on Values Education" qo'llanmasida esa global ta'lim tamoyillari, innovatsion metodlar va raqamli vositalardan foydalanish bo'yicha xalqaro tajriba umumlashtirilgan.

TADVIQOT METODOLOGIYASI

Yuqori texnologiyalarni qo'llashda olingan nazariy bilimlar bilan birgalikda amaliy mashg'ulotlar va malakaviy amaliyotlarda egallangan ko'nikmalardan foydalanish muhandislik hamda texnologik muammolarni tezkor hal etish imkonini beradi. Mamlakatimizda ko'plab ishlab chiqarish korxonalarini va zavodlar xorijiy davlatlardan mutaxassislarni katta miqdordagi mablag' evaziga ishga taklif etib, o'z faoliyatini yuritmoqda. Sanoatimiz esa raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish malakasiga ega bo'lgan kadrlarga muhtoj. Bunday kadrlarda jamoada ishlash va yetakchilik qilish ko'nikmalarini shakllantirish ham maqsadga muvofiqdir.

Texnika yo'nalishida ta'lim oluvchi talabalar uchun kompetensiyaning yuqorida qayd etilgan ahamiyatlarini oshirish uchun quyidagi omillarga jiddiy e'tibor qaratish zarur:

1. **Nazariy bilimlar** – texnika fanlari asoslarini chuqur o'rganishni talab qiladi;
2. **Amaliy mashg'ulotlar** – laboratoriya ishlari va tajriba loyihalarini amalga oshirishni nazarda tutadi;
3. **Axborot texnologiyalari** – avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlarini (Siemens NX, CAD, CAM, CAE va boshqalar) faoliyat jarayonida qo'llashni o'rgatadi;
4. **Ishlab chiqarish amaliyoti** – talabalarni real ishlab chiqarishda tajriba orttirishi orqali baholanadi.

Biz kasbiy kompetensiyani rivojlantirish omili sifatida qayd etgan avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari (ALT) aslida keng tushunchani anglatadi. Ularni texnik obyektlarni, detallarni va texnologik jarayonlarni loyihalash, modellashtirish hamda tahlil qilishga mo'ljallangan maxsus dasturiy kompleks deb qisqacha ta'riflash mumkin. Bularga misol sifatida Siemens NX, AutoCAD, SolidWorks, CATIA, Kompas-3D va boshqalarni keltirish mumkin. Ushbu ALTlarning barchasi muhandislik, texnologiya va ishlab chiqarish sohalarida keng qo'llaniladi.

Texnika yo'nalishida avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlarini ta'lim jarayoniga to'liq tadbiiq etish zaruriyati quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. **Amaliy bilimlarni mustahkamlash** uchun nazariy bilimlarni real obyektlarga tadbiiq etish imkoniyatini berishi;
2. **Raqamli texnologiyalarni o'zlashtirish** – sanoatda qo'llaniladigan dasturlash bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishi;

3. **Innovatsion ta'lim** – talabalarni ijodiy fikrlash va ijodiy yondashuvlarga tayyorlashi;
4. **Kasbiy kompetensiyalar** – muhandislik fikrlashi va mustaqil yechim topish qobiliyatini shakllantirishi.

ALTning o'quv jarayoni uchun imkoniyatlari juda keng bo'lib, uning yordamida 2D va 3D modellar yaratish, detal va mexanizmlarning chizmasini tayyorlash, modellashtirilgan obyektlarni mexanik va fizik tahlildan o'tkazish, virtual sinov va optimallashtirishni amalga oshirish, ishlab chiqarish jarayonlarini rejalashtirish, yaratiladigan mahsulotni moddiy sarf qilmasdan turib sinovdan o'tkazish, ya'ni simulyatsiya qilish imkoniyati mavjud.

Avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari talabalarda shakllantiradigan ko'nikmalar ularni kelajakda jahon mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassis bo'lishiga sabab bo'ladi. Ya'ni talabalardagi loyihalash va konstruktiv ko'nikmalar, analitik va tanqidiy fikrlash, kompyuter grafikasi va modellashtirish, amaliy masalalarni hal etish, shuningdek, jamoada ishlash va loyiha boshqaruvi bo'yicha malakalari ularni zarur kadr sifatida shakllantiradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari oilasiga kiruvchi Siemens NX – dunyodagi eng kuchli va keng ko'lamda qo'llaniladigan PLM (Product Lifecycle Management) tizimlaridan biri hisoblanadi. Dizayn, ishlab chiqarish va muhandislik tahlillarini yagona muhitda olib borish imkonini beruvchi ushbu dasturiy mahsulotning ta'lim jarayonida qo'llanilishi nafaqat talabalarning bilimlarini oshiradi, balki ularning ko'nikmalarini shakllantirish hamda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Siemens NX ning imkoniyatlari juda keng, ammo uni tushunishga qulay bo'lishi uchun qisqa holda quyidagicha izohlash mumkin:

1. **CAD (Computer-Aided Design)** – 2D va 3D modellashtirish, parametrik va erkin shaklli modellashtirish, montajlarni yaratish va ularga tahlil o'tkazish, chizmalarni avtomatik generatsiya qilish imkoniyatlarini o'z ichiga oladi.
2. **CAE (Computer-Aided Engineering)** – mexanik mustahkamlik tahlili (FEA – Finite Element Analysis), issiqlik, oqim va tebranish jarayonlarini modellashtirish, optimallashtirish hamda sinov jarayonlarini virtual muhitda o'tkazishni qamrab oladi.
3. **CAM (Computer-Aided Manufacturing)** – ishlab chiqarish texnologiyalarini yaratish, CNC dasturlarini avtomatik generatsiya qilish va ishlab chiqarish jarayonini simulyatsiya qilish imkoniyatini beradi.
4. **PLM (Product Lifecycle Management)** – Siemens NX ning asosiy va ustuvor imkoniyatlaridan biri bo'lib, mahsulotning konsepsiyadan tortib utilizatsiyaga qadar bo'lgan bosqichlarini boshqarish, korporativ ma'lumotlarni yagona muhitda saqlash va ulardan foydalanishni nazarda tutadi.

Texnika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun Siemens NX dasturini o'qitish zamonaviy talablarga javob beradi. Uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

1. **Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish** – talabalar real ishlab chiqarish muhitida qo'llaniladigan texnologiyalar bilan tanishadi va ularning texnik hamda dasturiy jihatdan ishlash prinsipini anglab yetadi.
2. **Amaliy ko'nikmalar hosil qilish** – murakkab mahsulotlarni modellashtirish, tahlil qilish va ishlab chiqarish jarayonini moddiy mahsulot sarf qilmasdan, raqamli muhitda bajarish imkoniyatini yaratadi.
3. **Innovatsion fikrlashni rivojlantirish** – NX dasturi yordamida talabalar yangi dizayn g'oyalarini sinovdan o'tkazish va ularni optimallashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.
4. **Xalqaro standartlarga mos tayyorgarlik** – Siemens NX dunyo bo'ylab ko'plab yirik korporatsiyalar tomonidan qo'llaniladi. Uni bilish yosh mutaxassislarga xalqaro mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lish imkonini beradi.
5. **Integratsiya va hamkorlik** – talabalar mexanika, elektronika, avtomatika kabi turli yo'nalishlar o'rtasidagi integratsion yondashuvni o'zlashtiradilar.

Siemens NX dasturini ta'lim jarayoniga joriy etishning samarali yo'llari ham mavjud: tajriba mashg'ulotlarini Siemens NX asosida tashkil etish, virtual mashinasozlik va ishlab chiqarish jarayonlarini modellashtirish, mini-loyihalar va kurs ishlarini NX asosida bajarish, talabalarni xalqaro sertifikatlariga tayyorlash va boshqalar.

Umuman olganda, Siemens NX dasturi nafaqat sanoat korxonalarida, balki mamlakatimiz ta'lim tizimida ham samarali qo'llanishi mumkin bo'lgan ilg'or raqamli platformadir.

Eng samarali ta'lim muhitlari – bu ilg'or o'qitish strategiyalarini qo'llaydigan, CAD, CAM, CAE maxsus dasturiy ta'minotlarni o'z ichiga olgan hamda yangi texnologiyalarni o'quv dasturlariga integratsiya qilishning muhimligini ta'kidlaydigan muhitlardir. Shunga qaramay, texnika yo'nalishidagi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish jarayonida hali ham ayrim kamchiliklar mavjud. Shuningdek, akademik dasturlarga eng yangi va samarali vositalarni joriy etish uchun zamonaviy CAD texnologiyalarini batafsil o'rganish zarur. Ushbu texnologiyalarning tezkor rivojlanishi va ularning sanoatga tatbiq etilishi bitiruvchilarda dolzarb va zamonaviy ko'nikmalar bo'lishini ta'minlash maqsadida akademik dasturlarni uzluksiz va moslashuvchan ravishda yangilashni talab etadi.

Texnika ta'limi yo'nalishi talabalarining avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari yordamida kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish sohasida ham bir qator tadqiqotlar olib borilgan. Masalan:

- **Margarita F. Murillo Manrique** va **Jorge Augusto Sánchez Ayte** o'zlarining "A systematic review on innovations in computer aided design in engineering education" ilmiy maqolasida CAD texnologiyalarining muhandislik ta'limiga integratsiyasi nafaqat talabalar qanday bilim olishi va uni qo'llashini, balki professional dunyo talablari va chaqiriqlariga qanday tayyorlanishini ham tahlil qilganlar.
- **Hirota Tsutsumi** va **Jyo Shimura** "Trial of CAD/CAM/CAE Education and Online Teaching in Response to the COVID-19 Pandemic" nomli maqolasida Tokio kolleji talabalarining pandemiya davrida masofaviy ta'lim jarayonida ALT dasturlaridan samarali foydalanish tajribasini o'rganib chiqishgan. Bu natijalar avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari nafaqat an'anaviy, balki masofaviy ta'limda ham yuqori samaradorlikka ega ekanini ko'rsatadi.
- **Fábio A. O. Fernandes** va **boshqalar** tomonidan yozilgan "Integrating CAD/CAE/CAM in Engineering Curricula: A Project-Based Learning Approach" ilmiy maqolada PBL (Problem-Based Learning) asosida CAD/CAE/CAM texnologiyalarini o'quv dasturlariga integratsiya qilish tajribasi yoritilgan. Ularning fikricha, bu yondashuv talabalarni real muammolarni hal qilishga tayyorlab, dizayn, mahsulot rivojlantirish va ishlab chiqarish jarayonlarini chuqur o'zlashtirishga xizmat qiladi.

Mamlakatimizdagi texnika yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini ALTLar yordamida rivojlantirishda bir qator to'siqlar ham mavjud:

- innovatsion dasturiy vositalardan foydalanish imkoniyatining cheklanganligi;
- o'quv jarayonida fanlararo integratsiyaning sustligi;
- zamonaviy texnologiyalar, simulyatorlar va litsenzyali dasturlar bilan to'liq ta'minlanmaganlik;
- talabalar, ayniqsa, ingliz tilini bilish darajasining pastligi xalqaro texnik hujjatlarni tushunishda qiyinchilik tug'dirishi;
- ishlab chiqarish korxonalarida qo'llanilayotgan texnologiyalar va o'quv jarayonida o'qitilayotgan texnologiyalar o'rtasidagi tafovutlar.

Ushbu kamchiliklarni bartaraf etish uchun:

- Siemens NX kabi avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari fanidan amaliy mashg'ulotlarga alohida e'tibor qaratish;
- talabalarni loyihaviy topshiriqlar orqali mustaqil ishlashga o'rgatish;
- ta'lim jarayoniga virtual laboratoriyalar kabi innovatsion metodlarni joriy etish;
- professor-o'qituvchilar uchun nafaqat mamlakatimiz, balki xalqaro miqyosda ham muntazam seminar-treninglar va malaka oshirish kurslarini tashkil etish;
- talabalarni ALTda ishlash ko'nikmalarini real ishlab chiqarish muhitida mustahkamlash uchun korxonalar bilan hamkorlikni kuchaytirish maqsadga muvofiq bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa sifatida shuni ta'kidlash mumkinki, nazariy bilimlarni amaliy mashg'ulotlar bilan uyg'unlashtirish, shuningdek Siemens NX, AutoCAD, SolidWorks kabi dasturlarda loyihalashni o'rgatish orqali talabalar bilimlarini mustahkamlash mumkin. Talabalarining bilimini nazorat qilishda kompetensiyaga asoslangan baholash mezonlaridan foydalanish ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. A. M. Boelt, A. Kolmos, J. E. Holgaard. Literature review of students' perceptions of generic competence development in problem-based learning in engineering education. <https://doi.org/10.1080/03043797.2022.2074819>
2. Hirotaka TSUTSUMI, Jyo SHIMURA. Trial of CAD/CAM/CAE Education and Online Teaching in Response to the COVID-19 Pandemic. ONLINE ISSN: 2188-9023 PRINT ISSN: 0919-2948. DOI: 10.14953/jjsde.2023.2996
3. Margarita F. Murillo Manrique, Jorge Augusto Sánchez Ayte. A systematic review on innovations in computer aided design in engineering education. International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE). Vol. 14, No. 3, June 2025, pp. 1804~1814 ISSN: 2252-8822, DOI: 10.11591/ijere.v14i3.30250.
4. Fábio A. O. Fernandes, Nilo Fuchter Júnior, Anderson Daleffe, Daniel Fritzen and Ricardo J. Alves de Sousa. Integrating CAD/CAE/CAM in Engineering Curricula: A Project-Based Learning Approach. www.mdpi.com/journal/education. Educ.Sci.2020,10,125; doi:10.3390/educsci10050125.
5. Timilehin Oladoja. Examining the Barriers to Hands-On Engineering Projects in Elementary Education. <https://www.researchgate.net/publication/389359340>
6. Lina Wei, Wei Zhang, Chenhua Lin. The study of the effectiveness of design-based engineering learning: the mediating role of cognitive engagement and the moderating role of modes of engagement. Original Research. 26 May 2023. DOI 10.3389/fpsyg.2023.1151610.
7. Karimov A. Muhandislik grafikasi va avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
8. Siemens PLM Software. NX Documentation and Learning Resources. Siemens AG, 2020.
9. Xudoyberdiyev A. Avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari va ularning ta'limdagi o'rni. O'quv qo'llanma. – Toshkent: TATU, 2020.
10. Salimov B. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
11. CATIA, AutoCAD, SolidWorks dasturlarining rasmiy hujjatlari va qo'llanmalari.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.